

פסיכולוגיה של הגירה (עליה) והסתגלות עולים מברית המועצות לשעבר

ד"ר ינה שרגה

מטרות הקורס:

להציג בפני הסטודנטים מכלול תיאוריות ומודלים הקשורים להיבטים שונים של תהליך העלייה (הגירה) תוך בדיקת האפיונים המרכזיים של תהליך הסתגלות והשינוי התרבותי של העולים בחברה ובתרבות חדשה. במהלך הלמידה נתייחס לנורמות וערכים חברתיים-תרבותיים של עולי ברית המועצות, נתמקד באפיונים מיוחדים וקשיי תפקוד של קבוצות ספציפיות של עולים – קבוצות סיכון. כמו כן נכיר ונדון בדרכי התערבות שונות עם קבוצות אלו, תוך התייחסות למרכיבים אוניברסליים, כלליים וייחודיים בתפקודה של אוכלוסייה זאת.

דרישות הקורס:

נוכחות בשיעורים -חובה
התייחסות לחומר הנלמד בשיעורים וחומר הביבליוגרפי
הכנת עבודות במהלך הקורס (60%)
מבחן - (40%)

נושאי הקורס:

1. מושגי היסוד של פסיכולוגיה הגירה והסתגלות מהגרים לארץ חדשה.
2. תיאוריות ומודלים של תהליכי הגירה והסתגלות.
3. גורמים המשפיעים על הסתגלות.
4. אפיונים חברתיים-תרבותיים של עולי ברית המועצות לשעבר. תחומי הסתגלות
5. התגבשות החברתית והתרבותית של הקהילה "הרוסית" בישראל
6. קבוצות סיכון בקרב עולי ברית המועצות
7. מרכיבים אוניברסאליים, כללים וייחודיים בעבודה טיפולית עם עולי ברית- המועצות

ביבליוגרפיה:

1. בר-יוסף, ר. (1970) דסוציאליזציה ורסוציאליזציה. מתוך: ליסק, מ., מזרחי, ב., בן-דוד, ע. (עורכים) עולים בישראל. ירושלים, 41-59.
2. ברגר, ר. (1999) עולים מחבר העמים: אפיונים, צרכים ועקרונות התערבות. מתוך: רבין, ק. (עורכת) להיות שונה בישראל. אוניברסיטת תל-אביב, 97-120
3. ברי, ג. (2003) מכור היתוך לרב תרבותיות: השלכות למערכת ההשכלה הגבוהה ולהכשרת עובדי רווחה וחינוך. מתוך: לשם, א., רואר-סטריאר, ד. (עורכים) שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 113-127

4. הורוביץ, ת. (1996) בין שיזור להתבדלות. דפוסי קליטתם של יוצאי בריה"מ לשעבר בישראל בחמש השנים הראשונים לעלייתם. ביטחון סוציאלי, 45, 95-107.

5. הורוביץ, ת., לשם, א. (1998). יוצאי ברית- המועצות במרחב התרבותי בישראל. מתוך: סיקרון, מ., לשם, א. (עורכים) דיוקנה של עלייה, תהליכי קליטתם של עולי ברית- המועצות לשעבר 1990-1995. ירושלים, 291-333.

6. הורוביץ, ת., שמאי, ש., אילטוב, ז. (2003). הטמעה, דיאלוג והעצמה: ותיקים ועולים בקצירן. רמות, אוניברסיטת תל-אביב

7. הורנצייק, ג. היתרונות של ריבוי זהויות: השתמעויות ממחקרים על זהות תרבותית והסתגלות. מתוך: לשם, א., רואר-סטריאר, ד. (עורכים) שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 113-13

8. לשם, א. (1992) שיקולים ומגבלות בבחינה השפעת העלייה ממדינות חבר העמים על ביקוש לעובדים סוציאליים במערכת שירותי הרווחה. ביטחון סוציאלי, 38, 74-98.

9. לשם, א. (2003) ישראל כמדינה רב תרבותית בפתח המאה העשרים ואחת.

10. לשם, א., ליסק, מ. (2001). התגבשותה החברתית והתרבותית של הקהילה הרוסית בישראל. מתוך: ליסק, מ., לשם, א. (עורכים) מרוסיה לישראל. זהות ותרבות במעבר. הקיבוץ המאוחד, 27-77.

11. סלונים-נבו, ו., שרגה, י. (1999). התערבות משפחתית עם עולים מחבר- העמים: כיווני מחשבה. מתוך: רבין, ק. (עורכת) להיות שונה בישראל. אוניברסיטת תל-אביב, 121-153.

12. רואר-סטריאר, ד., רוזנטל, מ. (2001). מעבר בין-תרבותי והשפעותיו על הורות וחיברות ילדים. מתוך: ליסק, מ., לשם, א. (עורכים) מרוסיה לישראל. זהות ותרבות במעבר. הקיבוץ המאוחד, 149 – 175.

13. רואר-סטריאר, ד. (1996) סגנונות הורות של מהגרים והצעות להתערבות מונעת ולטיפול משפחתי. חברה ורווחה, 4, 467-483.

14. רואר-סטריאר, ד. (1999) הורים וילדים מקבוצות תרבות שונות בישראל: תמונה רבת-משתנים. מתוך: רבין, ק. (עורכת) להיות שונה בישראל. אוניברסיטת תל-אביב, 49-65.

15. שור, ר. (2003) חשיבותם של גורמים תרבותיים בהערכת מצבי סיכון של ילדים בקרב משפחות מברית המועצות לשעבר. מתוך: לשם, א., רואר-סטריאר, ד. (עורכים) שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 183-195.

16. Aronovitz, M. (1984) The social and emotional adjustment of immigrant children : A Reviews of the literature. *International Migration Review*, 18, 237-256.

17. Ben-Barak, S. (1989) Attitudes towards work and home of Soviet immigrant women. In: T. Horowitz (Ed.) *The Soviet Man in an* 18.

19. Open Society, Lanham, UPA

20. Ben- David, A. (1993) *Culture and gender in marital therapy with Ethiopian immigrants: A Conversation in metaphors. Contemporary Family Therapy*, 15, (4), 327-339.

21. Ben-David, A., Lavee, Y. (1994) *Migration and marital distress: The case of Soviet immigrants. Journal of Divorce and Remarriage*, 21 (3/4), 133-146.
22. Berry, W. J, Kim, U., Power, S., Young, M., Bujaki, M. (1989). *Acculturation attitudes in plural societies. Applied Psychology*, 38, 185-206
23. Birman, D., Trickett, E., Vinokurov, A. (2002). *Acculturation and Adaptation of Soviet Jewish Refugee Adolescents: Predictors of Adjustment Across Life Domains. American Journal of Community Psychology*, 30, 5, 585-607
24. Horowitz, T. ed. (1989) *The Soviet Man in an Open Society*, Lanham, UPA.
25. Horowitz, T. (1982) *Integration without Acculturation: The Absorption of Soviet immigrants in Israel. Soviet Jewish Affairs*, 1982, v. 12, (3),
26. Horowitz, T. ed. (1999) *Children of Perestroika in Israel. Lanham, UPA.*
27. Mirsky, J. (1996) *Psychological aspects in immigration: A literature review. Psychology*, 5 (2), 199-214 (in Hebrew).
28. Mirsky, J., Kaushinsky, F. (1989) *Migration and Growth: Separation – Individuation Processes in Immigrant Students in Israel. Adolescence*, 24, 725-740.
29. Sharaga, Y., Slonim-Nevo, V. (1993) *Difficulties in adjustment to the Israeli society among adolescents new-comers from Russia. Society and Welfare: Quarterly for Social Work*, 13, 279-286 (Hebrew).
30. Slonim-Nevo, V., Sharaga, Y. (1997) *Social and psychological Adjustment of Soviet-born and Israeli-born adolescents: The effect of the family. Israeli Journal of Psychiatry*, 34, 128-138.
31. Slonim-Nevo, V., Sharaga, Y., Mirsky, J. (1999). *A culturally-sensitive approach to therapy with immigrant families: The case of Jewish immigrants from the former Soviet Union. Family Process*, 38, 445-461.
32. Slutzki, C. (1979) *Migration and family conflict. Family Process*, 18, 379-390.

